

30 години

www rda-bg.org

АГЕНЦИЯ ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
С БИЗНЕС ЦЕНТЪР ЗА ПОДПОМАГАНЕ
НА МАЛКИ И СРЕДНИ ПРЕДПРИЯТИЯ

До:

**Министерство на регионалното развитие и
благоустройството**

**Дирекция „Стратегическо планиране и
регионално развитие“**

СТАНОВИЩЕ

ОТ

**Агенция за регионално развитие с Бизнес център за подпомагане на малки и
средни предприятия – Пловдив**

ЕИК: BG115021243

Адрес: Пловдив 4003, бул. „Цар Борис III Обединител“ 37, палата 27

Тел.: 032 / 902 399

E-mail: rdaplovdiv@gmail.com

Относно: *Проект на Доклад за наблюдението на изпълнението на Интегрираната
териториална стратегия за развитие на Южен централен регион за планиране от ниво
2 (отчетен период 2023–2025 г.)*

I. Въведение и позициониране на Агенцията

Агенцията за регионално развитие с Бизнес център за подпомагане на малки и средни предприятия – Пловдив (АРР-БЦМСП), като една от първите регионални агенции в България, с над 30-годишен опит в устойчивото регионално развитие, представя настоящото становище по проекта на Доклад за наблюдението на изпълнението на Интегрираната териториална стратегия за развитие (ИТСР) на Южен централен регион (ЮЦР) за периода 2023–2025 г.

Пловдив 4003, бул. „Цар Борис III Обединител“ 37, палата 27
(032) 902 399; rdaplovdiv@gmail.com

АРР-БЦМСП участва като член/наблюдател в Регионалния съвет за развитие на ЮЦР и има дългогодишен практически опит в:

- подкрепа за МСП и предприемачество;
- развитие на регионални иновационни и предприемачески екосистеми;
- управление на бизнес инкубатори, живи лаборатории, клъстери и мрежи;
- фасилитиране на партньорства между общини, бизнес, академични институции и граждански организации;
- участие в трансгранични, междурегионални и европейски инициативи.

В този контекст, становището ни има за цел да допринесе за по-голяма аналитична дълбочина, по-силна връзка с реалните нужди на бизнеса и по-ефективно прилагане на ИТСР на ЮЦР.

II. Общи коментари по Доклада

1. Съответствие с нормативната рамка

Докладът е изготвен в съответствие с изискванията на чл. 67, ал. 1 и ал. 4 от Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие (ППЗРР) и обхваща всички задължителни елементи:

- анализ на факторите, влияещи върху развитието на региона;
- анализ на демографските, социално-икономическите и екологичните показатели;
- оценка на съответствието с НПП „България 2030“ и ЦУР;
- анализ на изпълнението на целите и приоритетите на ИТСР;
- преглед на КИТИ и невключените мерки;
- заключения и препоръки.

Това е положителна практика, която следва да бъде запазена и надграждана.

2. Необходимост от методологична рамка

Въпреки добрата структурираност, липсва ясно формулирана методологична рамка за:

- източниците на данни;

30 години

www rda-bg.org

АГЕНЦИЯ ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
С БИЗНЕС ЦЕНТЪР ЗА ПОДПОМАГАНЕ
НА МАЛКИ И СРЕДНИ ПРЕДПРИЯТИЯ

- методите за обработка и валидиране;
- ограниченията на индикаторите;
- съпоставимостта с предходни периоди (2011–2018; 2018–2021).

Предложение: Да се включи кратък методологичен раздел в началото на Доклада, който да описва:

- използваните статистически и административни източници;
- принципите за избор на индикатори;
- ограниченията и допусканията;
- подхода към липсващи или непълни данни.

3. Макроикономически и външни фактори

Докладът отчита важни регионални тенденции, но не разглежда в достатъчна степен:

- влиянието на инфлационните процеси (2022–2024);
- енергийната криза и цените на енергията;
- ефектите от Националния план за възстановяване и устойчивост (НПВУ);
- промени в европейските регулации, засягащи бизнеса и инфраструктурата.

Предложение: Да се добави кратък макроикономически контекст, който да постави регионалните данни в по-широка рамка.

III. Коментари по ключови аналитични раздели

1. Местоположение, свързаност и инфраструктура

Докладът правилно подчертава значението на:

- коридора „Ориент/Източно–Средиземноморски“ от TEN-T мрежата;
- урбанизационната ос „Драгоман–София–Пловдив–Свиленград–Одрин–Истанбул“;
- отклонението „Пловдив–Стара Загора–Бургас“;
- премахването на вътрешните граници с Република Гърция (01.01.2025 г.) и откриването на връзката Рудозем–Ксанти.

Въпреки това, липсва по-задълбочен анализ на:

30 години

www rda-bg.org

АГЕНЦИЯ ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
С БИЗНЕС ЦЕНТЪР ЗА ПОДПОМАГАНЕ
НА МАЛКИ И СРЕДНИ ПРЕДПРИЯТИЯ

- реалното състояние на железопътната инфраструктура и капацитета на интермодалните терминали;
- забавянията по ключови участъци (напр. Пловдив–Бургас, Карлово–Сопот);
- вътрешнорегионалната свързаност, особено в Родопите и периферните общини.

Предложение:

- Да се включи оценка на вътрешнорегионалната транспортна достъпност, с акцент върху планинските и периферни общини.
- Да се анализира влиянието на новите гранични облекчения с Гърция върху туристическия поток, трансграничната търговия и логистичните услуги.
- Да се разгледа ролята на интермодалните връзки и логистичните центрове за развитието на индустриалните зони.

2. Цифрова свързаност

Докладът отчита високо ниво на достъп до интернет (92,3% от домакинствата) и добро покритие на 5G в градските центрове, но:

- не разглежда достатъчно цифровите различия между общините;
- не анализира влиянието на цифровата свързаност върху МСП, иновациите и дистанционната работа.

Предложение:

- Да се включат индикатори за цифрова свързаност по общини (вкл. планински и селски райони).
- Да се анализира връзката между цифровата инфраструктура и икономическата активност, особено в секторите ИКТ, услуги и креативни индустрии.
- Да се отчете ролята на НПВУ и други програми за разгръщане на цифровата инфраструктура.

3. Икономическо развитие и конкурентоспособност

Докладът правилно отчита:

- ниската позиция на ЮЦР в Индекса за регионална конкурентоспособност (RCI 2.0) – 213-то място от 234 региона;
- определянето на региона като „по-слабо развит“;

30 години

АГЕНЦИЯ ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
С БИЗНЕС ЦЕНТЪР ЗА ПОДПОМАГАНЕ
НА МАЛКИ И СРЕДНИ ПРЕДПРИЯТИЯ

www rda-bg.org

- относително по-добрите позиции на Югозападния и Северен централен регион.

Същевременно:

- липсва детайлен анализ на структурните промени в индустрията (автомобилен сектор, машиностроене, електроника, хранително-вкусова промишленост);
- не е разгледана достатъчно ролята на „Тракия икономическа зона“ (ТИЗ) и други индустриални терени като национални и регионални хъбове;
- не е отчетен в достатъчна степен недостигът на квалифицирана работна сила като ограничител за растежа.

Предложение:

- Да се включи раздел, посветен на индустриалните зони и паркове (ТИЗ, Свиленград, планирани паркове в Карлово и Кърджали), с оценка на тяхното влияние върху регионалната икономика.
- Да се анализира връзката между индустриалното развитие и образователната система (професионални гимназии, висши училища, центрове за професионално обучение).
- Да се разгледа ролята на МСП в индустриалните вериги на стойност и възможностите за тяхното включване в по-високи сегменти на веригите.

4. Иновации и научноизследователска дейност

Докладът отбелязва:

- ръст на разходите за научноизследователска дейност (1,45 пъти за периода 2018–2023 г.);
- увеличаване на заетите в научноизследователска и развойна дейност (с 429 души);
- второ място на ЮЦР сред шестте национални региона по иновационен индекс, но под средното ниво за ЕС.

Предложение:

- Да се включат индикатори за иновационна активност на МСП (брой иновативни предприятия, участие в проекти, патенти, нови продукти).

30 години

www rda-bg.org

АГЕНЦИЯ ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
С БИЗНЕС ЦЕНТЪР ЗА ПОДПОМАГАНЕ
НА МАЛКИ И СРЕДНИ ПРЕДПРИЯТИЯ

- Да се разгледа ролята на регионалните иновационни екосистеми – живи лаборатории, клъстери, инкубатори, технологични паркове.
- Да се засили връзката между ИТСП и стратегиите за интелигентна специализация на регионално и национално ниво.

5. Демографски и социални фактори

Докладът представя детайлен анализ на:

- намаляването на населението (минус 84 386 души за периода 2021–2024 г.);
- застаряването на населението (24,6% лица на 65+ години, с особено неблагоприятни стойности в Смолян и други общини);
- деформираната възрастова структура в 20 общини, където делът на лицата над 65 години надхвърля 30%.

Въпреки това:

- липсва анализ на вътрешната миграция (от периферни към централни общини);
- не е разгледана достатъчно трудовата миграция към ЕС и нейното влияние върху регионалния трудов ресурс;
- не е направена връзка между демографските тенденции и недостига на кадри в ключови сектори (индустрия, здравеопазване, образование).

Предложение:

- Да се включи анализ на вътрешната и външната миграция, с акцент върху млади и квалифицирани кадри.
- Да се разгледа влиянието на демографските процеси върху регионалната икономика и социалните услуги.
- Да се предложат мерки за задържане и привличане на човешки капитал (стимули, програми за завръщане, подкрепа за STEM образование).

6. Екологични фактори

Докладът отчита:

- подобрения в пречиствателните станции за отпадъчни води (Пазарджик, Пещера, Пловдив, Кърджали);
- частични подобрения в качеството на въздуха.

30 години

www rda-bg.org

АГЕНЦИЯ ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
С БИЗНЕС ЦЕНТЪР ЗА ПОДПОМАГАНЕ
НА МАЛКИ И СРЕДНИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Същевременно:

- липсва детайлен анализ на качеството на въздуха в големите градове (Пловдив, Хасково);
- не е разгледан рискът от воден стрес и замърсяване на подземните водни тела;
- не е направена връзка между екологичните проблеми и икономическата активност (индустрия, транспорт, селско стопанство).

Предложение:

- Да се включат индикатори за качество на въздуха и водите по области и общини.
- Да се разгледат възможностите за зелени решения и кръгова икономика в региона.
- Да се засили връзката между екологичната устойчивост и стратегическата цел „Екологична устойчивост“ в националните документи.

IV. Индикаторна система и мониторинг

Докладът използва широка система от индикатори, но част от тях са:

- твърде общи;
- недостатъчно чувствителни към регионалните различия;
- с ограничена полезност за оценка на ефективността на политиките.

Предложение:

- Да се разшири индикаторната система с показатели за:
 - иновации и предприемачество;
 - развитие на индустриални паркове и зони;
 - цифрова свързаност по общини;
 - трансгранично и междурегионално сътрудничество;
 - устойчиви регионални екосистеми.
- Да се включи оценка на ефективността, а не само на изпълнението на КИТИ и други инструменти.
- Да се предвиди участие на АРР в процесите на мониторинг и оценка на териториалното въздействие.

30 години

www rda-bg.org

АГЕНЦИЯ ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
С БИЗНЕС ЦЕНТЪР ЗА ПОДПОМАГАНЕ
НА МАЛКИ И СРЕДНИ ПРЕДПРИЯТИЯ

V. КИТИ, невключени мерки и ролята на АРР

Докладът идентифицира планирани, но невключени в одобрените КИТИ мерки, но:

- не разглежда достатъчно причините за невключване (административен капацитет, липса на партньорства, недостатъчна подготовка на проектни идеи);
- не отчита ролята на АРР като фасилитатори на интегрирани процеси.

Предложение:

- Да се предвиди участие на АРР като:
 - фасилитатори на ИТИ и КИТИ;
 - експертни звена за подготовка на интегрирани проекти;
 - посредници между общини, бизнес, академични институции и граждански организации;
 - структури за мониторинг и оценка на териториалното въздействие.
- Да се изготви списък с мерки, критично важни за МСП (индустриални зони, дигитализация, енергийна ефективност, иновации), и да се анализира възможността за тяхното включване в бъдещи КИТИ.

VI. Стратегически препоръки

1. Възстановяване на областите (NUTS 3) като ниво на планиране

С оглед на:

- значителните вътрешнорегионални различия в ЮЦР;
- необходимостта от по-прецизно таргетиране на мерките;
- нуждата от по-добра координация между общините,

предлагаме да се обмисли възстановяване на областите (NUTS 3) като ниво на планиране и анализ.

2. Регионален механизъм за подкрепа на МСП

Предлагаме създаване на регионален механизъм, включващ:

- ваучери за иновации и дигитализация;
- подкрепа за участие в клъстери и живи лаборатории;
- стимули за зелени и кръгови решения.

30 години

www rda-bg.org

АГЕНЦИЯ ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
С БИЗНЕС ЦЕНТЪР ЗА ПОДПОМАГАНЕ
НА МАЛКИ И СРЕДНИ ПРЕДПРИЯТИЯ

3. Укрепване на индустриалните паркове и зони

- ускоряване на процедурите за нови индустриални паркове (Карлово, Кърджали);
- интегриране на индустриалните терени в КИТИ и ИТСП;
- създаване на регионална карта на индустриалните терени.

4. Демографски и човешки капитал

- разработване на регионални програми за задържане и привличане на млади специалисти;
- подкрепа за STEM образование и професионално обучение;
- стимули за завръщане на български граждани от чужбина.

5. Роля на АРР в регионалната екосистема

- формално признаване на ролята на АРР в институционалната рамка на регионалното развитие;
- включване на АРР в процесите на планиране, изпълнение, мониторинг и оценка на ИТСП и КИТИ;
- използване на капацитета на АРР за фасилитиране на партньорства и интегрирани процеси.

VII. Заключение

Агенцията за регионално развитие с Бизнес център за подпомагане на малки и средни предприятия – Пловдив:

- приветства изготвянето на Доклада за наблюдение на изпълнението на ИТСП на ЮЦР за периода 2023–2025 г.;
- счита, че документът представлява важна основа за оценка на напредъка и за формулиране на бъдещи политики;
- предлага настоящите коментари и препоръки като конструктивен принос към доразвиването на аналитичната рамка и практическата приложимост на ИТСП.

АРР-БЦМСП изразява готовност да участва активно в:

- последващи обсъждания на Доклада;

30 години

АГЕНЦИЯ ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
С БИЗНЕС ЦЕНТЪР ЗА ПОДПОМАГАНЕ
НА МАЛКИ И СРЕДНИ ПРЕДПРИЯТИЯ

www rda-bg.org

- работни групи към Регионалния съвет за развитие на ЮЦР;
- процесите на подготовка и изпълнение на интегрирани териториални инвестиции;
- мониторинг и оценка на териториалното въздействие.

С уважение,

инж.-мениджър д-р ВЕЛИЗАР ПЕТРОВ

Изпълнителен директор на АРРБЦМСП